

Communio

Časopis Starokatolické církve v České republice

Ročník 29 (2023), číslo 1

Pašijová sbírka

Procházka po biblických horách

Z obsahu

- 2 První ročník Pašijové sbírky
 - 4 Osm a jedna biblická hora
 - 9 Tahanice o obrazy aneb povídání o herezích V.
 - 12 Zaniklé starokatolické kostely II.
 - 16 Konec utrakvismu v Čechách na příkladu města Slaného
 - 20 Osmisměrka
-

Communio

Časopis Starokatolické církve v České republice
Ročník 29 (2023), číslo 1

Vydává Starokatolická církev v ČR,
Na Bateriích 27, Praha 6, 162 00

ISSN 1805-1243

Registrační číslo MK ČR E 20002

Redakční uzávěrka 17. 2. 2023

e-mail: stkat@starokatolici.cz, www.starokatolici.cz

Názory autorů nevyjadřují stanovisko redakce,
za obsah příspěvků zodpovídají autoři.

Náklady na výrobu čísla činí 30 Kč.

Děkujeme za příspěvek na papír a tisk.

Neoznačené fotografie archiv redakce.

Foto na titulní straně Claudia Solari, Pexels.com

Foto na čtvrté straně obálky: Emma Bauso, Pexels.com

Úvodník

Vážení a milí čtenáři,

příprava každého čísla Communia se dá s nadsázkou kvalifikovat jako specifický typ postních skutků. První fází je nejistota, jaké články a zda vůbec dorazí a z čeho se tedy bude nejbližší číslo sestavovat. Následuje jejich redakce, která obnáší zejména jazykovou korekturu a redakční přípravu textu pro sazbu. Ucelený materiál následně putuje k typografovi, se kterým pracujeme na finální podobě sazby, kterou nakonec odesíláme do tiskárny. Těžkosti, které provázejí každé vznikající číslo Communia, jsou však vyvažovány zajímavou spoluprací na starokatolických tématech se zajímavými autory i s prvotřídním typografem, Dušanem Neumahrem, jehož dílem je grafická podoba časopisu, jak jej znáte v posledních dvou ročnících, tedy od roku 2021. Podle biblického doporučení tak postní útrapy zůstávají jen mezi šéfredaktorem a protějším monitorem, a k vám, čtenářům, se dostává jen krásné nové číslo.

Je-li však živá církev, pro kterou časopis vychází, musí být živý i on a nelze jen pokračovat v zajetých kolejích. Snažíme se tedy sledovat jeho čtenářské reflexe i využití a podle toho rozmýšlet, jakým směrem by v práci na Communiu měla pokračovat jak redakce, tak i církev coby jeho vydavatel. S tím souvisí některé změny, k nimž jsme od letošního ročníku přistoupili. Upravili jsme periodicitu na tři čísla ročně. Dosavadní čtyři čísla vychá-

zela v nepravidelném rozestupu, protože kombinovala běh církevního a občanského roku. Některá z nich tedy vycházela jen s nevelkým časovým odstupem a nebylo nijak jednoduché naplnit dvě po sobě jdoucí čísla. Nový formát sice není úplně častý, ale redakci umožní opustit rozměr občanského kalendáře a doprovázet vás primárně v tom církevním.

Další novinka souvisí s formou publikování. Média se obecně stále více přesouvají do digitálního prostoru a ani u nás to není jinak. Rozhodli jsme se proto, že navážeme spolupráci s oficiální digitální knihovnou, jejímž prostřednictvím by byly volně přístupné plnotextové verze článků. Pevně věřím, že už velmi brzy se budete moci s Communiem setkávat i na nové platformě.

Ať vás provází pokoj Kristův!

Lukáš M. Vytlačil
šéfredaktor

První ročník Pašijové sbírky

Dobročinnost patří mezi nedílné součásti křesťanské praxe. V mnoha biblických textech včetně evangelií najdeme mnoho zmínek o pomoci potřebným. Když byla po poslední synodě v naší církvi pro tuto oblast zřízena Diakonická komise, pustili jsme se s Noemi Kosourovou do práce. Jedním z návrhů, který byl Synodní radou přijat, byla příprava tzv. Pašijové sbírky.

Ne, že by v naší církvi bylo charity málo. Obětavost zejména některých farností i jednotlivců je obdivuhodná a svědčí

o upřímné vnitřní potřebě pomáhat. Až dosud však chyběla podobná aktivita na celocírkevní úrovni, která by byla spo-

lečným projektem všech farností. Tak se zrodil nápad na každoroční pořádání charitativní sbírky, která bude věnována podpoře jednoho konkrétního projektu. Volba Květné (či Palmové) neděle nebyla náhodná. V tento den si tradičně připomínáme Ježíšův slavnostní příjezd do Jeruzaléma a spolu se symbolickým vítáním s palmovými listy jej můžeme přivítat i dobrým skutkem jako česká starokatolická církev.

Idea Pašijové sbírky počítá rovněž s tím, že každý rok bude navržen projekt z jiného regionu, aby možnost podpory nezůstávala omezena jen na několik málo vybraných míst. Zároveň se tím každý rok chceme i geograficky přiblížit některé z našich farností, aby sbírka přispěla k rozvoji i v jejich regionu.

Dům pro Julii

První ročník Pašijové sbírky bude věnován na podporu Domu pro Julii v Brně. Jedná se o první dětský hospic v České republice. Podpora hospicové péče má v křesťanském prostředí tradičně silnou podporu, péče o děti v terminálním stádiu nemoci však dosud obecně stála dosti stranou pozornosti. Přitom se děti v různém věku mohou potýkat

s velmi závažnými nemocemi, které vedou k úmrtí. Právě z jednoho takového příběhu, který skončil smrtí malého dítěte, vznikl příběh Domu pro Julii. Bolest z krátkého života dala narození projektu, který má přinést prostor, v němž budou moci děti důstojně strávit své poslední dny spolu s rodiči, obklopeny jejich láskou i potřebnou péčí zdravotníků.

Zahájení provozu hospice je plánováno na leden roku 2024. Mezi lety 2018 až 2021 došlo k zajištění pozemku a k vytvoření architektonické studie, projektové dokumentace a prováděcí dokumentace ke stavbě. K zahájení vlastní stavby došlo 19. července 2022 a dokončena by měla být ke konci letošního roku. Více informací naleznete na internetových stránkách Domu pro Julii.

S Diakonickou komisí věříme, že téma dětského hospice vás osloví a společně za naši církev podpoříme úspěšné otevření tohoto velmi důležitého projektu, který ulehčí rodinám, jimž je dáno nést velmi těžký kříž.

Lukáš M. Vytlačil
Foto: Kristina Paukshtite

Osm a jedna biblická hora

Hory mají v Bibli mimořádný význam – nejvýznamnější události Starého i Nového zákona se odehrály právě na horách. Pojďme se tedy společně podívat na historii a symboliku několika biblických hor a třeba zjistíme, že nás takové putování zavede až ke starokatolickému kostelu.

V mnoha kulturách byla hora považována za něco posvátného a starověký Izrael na tom nebyl jinak. Když člověk stoupal na horu, jako by se pomyslně přibližoval k Hospodinu. Konec konců známý biblický příběh o babylonské věži můžeme snadno interpretovat jako pokus o vytvoření takové umělé, lidské hory, která bude sahat výš, než kam by ji Bůh nechal přirozeně vystoupat. Ale o babylonské věži někdy jindy, nyní můžeme rychlým průletem proskákat od jednoho vrcholku k druhému od knihy Genesis až do evangelií.

Přístaviště pro archu

První významnou horou, kterou potkáme v knize Genesis, je Ararat. V 8. kapitole první biblické knihy je popisováno, jak po opadnutí potopy světa právě na této hoře spočinula Noemova archa. „Sedmnáctého dne sedmého měsíce ar-

Noe v malířově fantazii sestupuje z Araratu

cha spočinula na pohoří Araratu. A vody ustupovaly a opadávaly až do desátého měsíce; prvního dne desátého měsíce se objevily vrcholky hor,“ píše se zde. Podle této biblické zprávy Noe na Araratu vystavěl Hospodinu oltář a obětoval jako důkuvzdání zápalnou oběť. Kde se ovšem onen Ararat nacházel? To není tak snadné zodpovědět, staré jméno Ararat nenese jenom ta jedna hora v Turecku, kterou dnes pod tímto názvem najdeme na mapě, ale celé pohoří, které se táhne od Turecka až do Íránu. Noemova archa po staletí provokovala fantazii cestovatelů a jiných dobrodruhů a nejedna výprava se pokoušela ji na svazích Araratu nalézt. Již v roce 1722 píše Augustin Calmet ve svém biblickém slovníku, že kolují zkazky o zbytcích archy na Araratu. Teprve v 19. a 20. století se na Ararat začaly vypravovat expedice hledačů, vesměs hlavně z fundamentalistických amerických kruhů, které se snažily číst Bibli co nejdoslovněji. Přestože mnoho z nich s velkou slávou oznámilo, že „něco“ našli, žádný skutečně archeologicky potvrzený nález Noemova dávného plavidla na Araratu učiněn nebyl.

Hora Abrahamovy poslušnosti

Příběh o (ne)obětování Izáka patří k těm nervy drásajícím biblickým pasážím. Abrahamovi je nakázáno, aby obětoval

Kámen, na kterém měl být stvořen svět

svého jediného syna a teprve na poslední chvíli, když už stojí oltář na vysoké hoře a chlapec je svázaný, zadrží anděl jeho ruku s nožem. Nás ale teď trochu netypicky nezajímá samotný příběh, ale jeho místo. Hora, která nese v biblickém podání jméno Mórija. Jestliže si u Araratu nejsme jisti tím, zda jde o horu nebo o celé pohoří, u Mórije jsme na tom ještě hůř. Kapitola 22 knihy Genesis totiž hovoří o „zemi Mórija“ a moderní biblisté to nejčastěji interpretují jako odkaz k „zemi Amorejců“, což může být velice široký pojem. Poloha hory, na které měl být Izák obětován, nám tedy není známá. Existuje ovšem tradice – i když o mnoho mladší – která je zachycena v židovském Talmudu a která klade rovnítko mezi horu Mórija a Chrámovou horu, na které stál jeruzalémský Chrám. Ztotožnění těchto dvou míst do jednoho pochází pravděpodobně z 1. stol. po Kr. a zároveň se toto místo začalo považovat i za místo, kde Hospodin z prachu země stvořil prvního člověka – Adama. Dodnes se na Chrámové hoře turistům i poutníkům ukazuje „základní kámen

světa“, na kterém měl být stvořen svět a který je podle sebepochopení obyvatel Jeruzaléma také duchovním centrem celého světa.

Samařský Sión

Jiná tradice ovšem ztotožňuje Móriji s horou Gerizim v Samařsku. Zvláště podstatná se tato hora stala pro sektu samaritánů, což byla odštěpená odnož judaismu. Všichni známe příběh o milosrdném Samaritánovi, z kterého ale není na první pohled patrná jedna věc – totiž že u židů byli Samaritáni považováni za heretiky a odpadlíky. Asi jako v jistých kruzích starokatolíci. Samaritáni si právě na hoře Gerizim vybudovali svůj hlavní chrám, který měl konkurovat jeruzalémskému Siónu. Chrám byl sice ve 2. stol. př. Kr. rozbořen a zanikl, ale význam hory pro Samaritány zůstal. Dodnes toto zvláštní náboženské společenství existuje, byť se počet jeho členů počítá pravděpodobně jenom na stovky. I v tom jsou nakonec podobní našemu malému starokatolickému rybníčku.

Samaritáni na hoře Gerizim

Hora deseti přikázání

Snad žádná jiná hora nehraje ve Starém zákoně tak důležitou roli, jako právě Sinaj. Je to hora, na kterou vystupuje Mojžíš, když od Hospodina přijímá Zákon – jehož vyjádřením je známé Desatero. I zde ovšem nastupuje drobný zmatek – zatímco kniha Exodus horu jmenuje názvem Sinaj, kniha Deuteronomium jí říká Choreb. Mnoho badatelů se pře o to, zda jde o jednu a tu samou horu, nebo zda jde o pozůstatek dvou různých tradic, které se pojily s různými místy. I historičtí autoři se s tímto problémem potýkali – reformátor Kalvín například tvrdil, že východní strana hory se jmenovala Sinaj a západní Choreb, Abraham ibn Ezra zase spekoval, že měla možná hora dva vrcholky kus od sebe a každý nesl jedno jméno. Tak či onak, i přesná poloha hory Sinaj (nebo Choreb) je nám neznámá. Existuje celá řada teorií a tradic, které ji ztotožňují s tou či onou horou na různých místech Sinajského poloostrova i jinde. V křesťanském prostředí je asi nejznámější tradice, která se pojí s klášteřem sv. Kateřiny, který má stát právě na úpatí Sinaje a který je jedním z nejstarších křesťanských klášteřů vůbec.

Klášteř svaté Kateřiny údajně na úpatí Sinaje

Kámen na hoře Nebo připomíná Mojžíše

Mojžíšův poslední pohled

Smutný příběh se pojí s horou Pisga, která měla stát naproti Jerichu. Sem vyvedl Hospodin Mojžíše, aby mu ukázal Zaslíbenou zemi, do které vedl izraelský lid. Podle Bible říká Hospodin Mojžíšovi: „Toto je země, o které jsem přísahal Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi slovy: Dám ji tvému potomstvu. Dal jsem ti ji spatřit na vlastní oči, ale nepřejdeš tam.“ Mojžíšovi totiž nebylo dáno do Zaslíbené země vstoupit. Obvykle je tato biblická hora ztotožňována s horou jménem Nebo, která leží v dnešním Jordánsku. Není to žádná velehora, stoupá do výšky jen asi 710 metrů nad mořem, ale přesto je z ní krásný výhled na oblast historického Jericha a při dobré viditelnosti dokonce i na Jeruzalém. Je to vlastně s trochou nadsázky takový Petřín nad Jerichem.

Elijášův Karmel

Jméno Karmel rezonuje v křesťanském čtenáři zejména díky známému řádu karmelitánů. V biblickém podání je Karmel ovšem místem duchovního vítězství proroka Elijáše, který je v židovské tradici po Mojžíšovi asi nejvýznamnějším z proroků. Eliáš zde podle Bible zahanbil a zahubil kněze cizích božstev a přivedl na zemi po dlouhém suchu opět déšť. Eliášovi je také na dnešní hoře Karmel zasvěcená malá kaplička, oblíbená u poutníků. Tradice dokonce říká, že oltář ve zdejším klášteře je tím oltářem, který Eliáš pro Hospodina vystavěl, nicméně jako mnoho takových tradic i tato je velmi obtížně doložitelná. Řád karmelitánů se s Karmelem pojí od 12. století. K řádu karmelitánů patřil i Hyacinthe Loyson (1827–1912), který je považován za jednoho ze zakladatelů a otců starokatolictví ve Francii a ve francouzsky mluvícím Švýcarsku.

Páter Loyson se svou rodinou

Hora Tábora se majestátně zvedá z kraje

Tábora nikoli jihočeský

Hora Tábora je již horou novozákonní. Tradičně bývá považována za místo události, kterou známe jako Proměnění Páně. Opět – jako už tradičně – není jednoznačné, která fyzická hora by měla být s biblickým příběhem spojována, protože Bible sama jméno hory neudává. Kromě té hory, která dnes nese název Tábora (a podle které husité pojmenovali i své jihočeské sídlo, kde dnes také najdeme prosperující starokatolickou farnost) je dalším kandidátem i hora jménem Hermon. Podle evangelia měl být Ježíš na této hoře proměněn v jasné světlo a při té příležitosti se na místě zjeví i dva největší proroci Izraele – Mojžíš a Eliáš. Na hoře Tábora se dnes nachází františkánský klášter zasvěcený právě Proměnění Páně. Minimálně církevní tradice má tedy na rozdíl od biblistů a historiků jasno, jak už to tak občas bývá.

Místo Ježíšovy zkoušky

Osmá hora z našeho putování po biblických vrcholcích je výškou asi nejmenší,

Chrám národů v Getsemanské zahradě na Olivové hoře

ale významem se s ostatními může směle měřit. Olivová hora přiléhá těsně k jeruzalémskému Starému Městu a odehrálo se zde několik klíčových scén z Ježíšova života. Tou nejznámější je asi modlitba před zatčením, kdy Ježíš prosí Boha Otce, aby od něj odňal ten hořký kalich, který má pít. Tento noční modlitební boj se odehrál v Getsemanské zahradě, která leží právě na úpatí Olivové hory. Podle podání Skutků apoštolů po svém vzkříšení také Ježíš z Olivové hory vystoupil na nebesa. Olivová hora je dnes z velké části tradičním židovským pohřebištěm, v Getsemanské zahradě a okolí najdeme olivovníky, z nichž některé jsou tak staré, že by mohly pamatovat Ježíše. Stojí zde také takzvaný Chrám národů, katolická bazilika vystavěná nad údajným místem Ježíšova modlitebního zápasu.

Biblická hora v centru Prahy

Abychom vystoupili na biblickou horu, nemusíme jezdit do Izraele nebo Jordánska. Bohatě nám stačí navštívit Prahu. Zní to zvláštně? Pro barokní zbožnost

to nijak zvláštní nebylo. Petřín byl v 18. století stále ještě hora za městem. Právě tak jako Golgota v Jeruzalémě. Barokní člověk, který si chtěl připomínat utrpení Páně a nemohl vykonat pouť do Jeruzaléma, našel v Petříně svou malou pražskou Golgotu. A po vzoru františkánů, kteří na jeruzalémské Golgotě vodili poutníky po místech spojených s Kristovým umučení, vznikla tak i na Petříně křížová cesta, jedna z nejstarších na našem území. Spolu s ní vyrostly i další drobné sakrální stavby, které připomínají Kristovy pašije – kaple Božího hrobu a kaple Kalvárie, tedy samotného ukřížování (kterým tehdy křížová cesta končila). Protože se tato „biblická hora v Praze“ stala velmi populární, přestal dostačovat i tehdy ještě maličký románský kostelík svatého Vavřince. Díky poslední z biblických hor, která je biblická – pravda – jenom zprostředkovaně, tak máme náš starokatolický katedrální chrám v současné rozšířené barokní přestavbě.

Boží hrob na Petříně odkazuje na svůj předobraz v Jeruzalémě

Petr Jan Vinš

Foto: archiv autora, Creative Commons

Tahanice o obrazy aneb povídání o herezích V.

Léta Páně 717 nastoupil na byzantský trůn císař Leon III. Politicky vzato nebyl špatný panovník. Upevnil císařskou moc v problematických, zejména pohraničních, východních regionech. Uzavřel mír s Bulhary, provedl daňovou reformu a posílil vzájemný obchod se sousedními říši. S tím souvisí také to, že posílil ražbu mincí a oživil jejich oběh. Možná právě pro tyto úspěchy byl velmi citlivý na nepříznivé změny. Když roku 726 došlo k erupci na ostrově Théra, dnes známého jako Santorini, vnímal to Leon III. spolu s nepříznivým vývojem v konfliktu s Araby jako doklad Božího hněvu. Teologové spjati s dvorem začali uvažovat, zda Bůh nepřeje spíše muslimům, protože neporušují příkázání desatera: „nezobrazíš...“

Je pravděpodobné, že odmítání obrazů souviselo i s šířením nauky Paulikiánů, kteří se začali objevovat ve východních regionech Byzantské říše. Jednalo se o sektu s výrazným dualismem, tedy odporem vůči hmotnému. Přišli zřejmě z Arménie a odmítání obrazů bylo jedním z výrazných bodů jejich nauky. Mimo tento vliv měl jistě význam i kontakt s islámem který zákaz zobrazování chápe velmi striktně. Ať už sehrál hlavní roli kterýkoli z těchto vlivů, nakonec sám panovník rozhodl, že uctívání obrazů nebude tolerovat. Nejprve nechal odstranit obraz Ježíše Krista z brány paláce. To se neobešlo bez násilí, protože se ikonoklastické záměry císaře rozkřikly a bylo mnoho těch, kdo chtěli zbožnost bránit třeba i silou. Tak byli někteří z těch, kdo obraz měli sejmut, zabiti obhájci ikonodulismu – úcty k obrazům.

Císař nakonec vydal roku 730 edikt, ve kterém posvátné obrazy označil za

modloslužbu, idolatrii, a nařídil z kostelů a klášterů odstranit obrazy. Symboly, například kříže, však mohly být ponechány. Zobrazování jeho samotného na mincích mu pochopitelně také nevadilo. Mnozí se tomu odmítli podřídit. Tak byl například konstantinopolský patriarcha Germanos sesazen a nahrazen obrazoborecky zaměřeným Anastasiem. Významným obhájcem ikonodulie byl také Jan z Damašku. Ten vystupoval jak proti tomu, aby se císař vměšoval do záležitostí církve, tak proti samotnému zákazu. Tvrdil, že to je návrat do Starého zákona a pokud chtějí ikonoklasté zakazovat zpodobňování Krista, mají se nechat obřezat a začít světit sobotu. Kristus, dokonalý obraz Otce, se stal člověkem a tím se Bůh stal zobrazitelným. Jan také vystupoval proti myšlence, že hmota je nečistá pro zobrazení svatosti. Je v tom zřejmý dualismus. Jan opakoval, že právě skrze hmotu, tedy přijetí těla, se realizovala naše spása.

Římský biskup Řehoř II. svolal roku 731 tzv. Italskou synodu, která císařovo počínání taktéž odsoudila. Císař reagoval roku 732 zabráním několika držav, které původně spadaly do papežské správy a podřídil je svému věrnému Anastasiovi. Jednalo se o oblasti Sicílie, Kalábrie a některé oblasti na Balkáně. Mnoho mnichů proto odešlo do Říma, kde následně vznikly řecké kláštery.

Když Leon III. roku 741 zemřel, převzal vládu jeho syn Konstantin V., který dostal od svých odpůrců přívlastek „pokálený“. Ten se pokusil zákaz obrazů dogmaticky pojit a svolal roku 754 koncil do Hiereie u Konstantinopole. Ačkoli se koncilu zúčastnilo přes 300 církevních hodnostářů, tak papežský stolec i východní patriarcháty účast odmítly. Koncil odsoudil uctívání obrazů jako idolatrii a exkomunikoval Germana, Jana z Damašku a další obhájce ikonodulie. Zastánci ikonodulie byli na základě výnosů koncilu nemilosrdně pronásledováni. Největší pronásledování zažili mniši, protože právě ti patřili k nejhorlivějším obhájcům ortodoxie.

Zajímavostí je, že věroučným základem koncilu se stal spis s názvem Horos, který napsal samotný císař a který sněm dále rozpracoval. Spis je však značně jednostranný a upozaduje zcela christologickou stránku problematiky. Je však napsán tak, že ikonoklastům umožnil odsoudit liturgické užívání obrazů obecně. Státní politika v této oblasti tak byla na několik let ustálena. Změna mohla nastat až za vlády Konstantinova vnuka, Konstantina VI., respektive abychoem byli přesní, za vlády jeho matky

Germanos I. Konstantinopolský

Ireny coby regentky. Irena nic nepodceňila a věnovala šest let politické přípravě a rafinovaným zápasům s politickými odpůrci. Obstála a roku 787 iniciovala svolání sedmého ekumenického koncilu, který známe jakožto II. nikajský koncil. Koncil vycházel především z argumentace Germana a Jana Damašského, které pochopitelně rehabilitoval. Bylo zdůrazněno, že skrze ikonu přistupuje věřící přímo k Bohu. Ikona je tedy skutečným obrazem reálné předlohy, která tak vede k této skutečnosti. Zobrazování Krista není porušením desatera, protože Boha nebylo možno zobrazovat pouze do doby, dokud se sám nenarodil z masa a krve. Nicméně ani to se neobešlo zcela bez teologických obtíží, protože západ nespatořoval v koncilních dokumentech dostatečně zdůrazněný rozdíl mezi klaněním (latreia), která náleží pouze Bohu a úctou (proskynesis) která náleží obrazům. Z toho důvodu se ve Frankfurtu konal roku 794 koncil, kde bylo ve spisu Libri Carolini rozpracováno západní stanovisko. Těžiště západního postoje

spočívalo zejména v pedagogické stránce náboženského umění. a obrazy byly katechetickou pomůckou pro nevzdělaný lid.

Ačkoliv bychom mohli mít tendenci Irenu vnímat jako ochránkyni pravověří, její vláda se nevyhnula kontroverzním momentům. Můžeme zmínit například uzurpaci trůnu na úkor vlastního syna. Toho nakonec nechala roku 798 sesadit, aby jen o pět let později byla sama svržena. Následovalo období zmatků a politických intrik. Roku 813 nastupuje na trůn Leon V., který otáčí kormidlo zpět k obrazoborectví. Podporován vojskem, ve kterém převládaly ikonoklastické postoje, svolal v roce 815 koncil, který sesadil všechny odpůrce, a obrazy opět putovaly (v lepším případě) na kostelní půdy. Argumentace koncilu stála na tvrzení, že obraz je neživý a stvořen z neživé hmoty, a jako takový nemůže zpodobnit Krista a svaté, aniž by je nezneuctil. Situace tak opět vypadala neutěšeně.

Jistý posun nastal za dalšího císaře Michaela II., který přizval do sporu papežskou kurii a také franského krále Ludvíka I. Pobožného. Ten zastával roli mediátora. Michael také z vyhnanství povolal zpět bývalého konstantinopolského patriarchu Nikefora a vůdce radikálního mnišského křídla Teodora Studitu. Nicméně situaci se vyřešit nepovedlo. K lepšímu se situace nevyvinula ani za Michaelova syna Teofila. Ikonoklasmus však s postupujícím časem ztrácel na síle a dá se říci, že mimo intelektuální konstantinopolské kruhy přestával být tématem. Posledním ikonoklastickým patriarchou byl Jan Grammatikos, který byl roku 843 sesazen, odeslán do vy-

hnanství a byla obnovena ikonodulie. Byla to opět žena, která se chopila role ochránkyně ortodoxie. Císařovna Teodora, která jakožto regentka vládla za svého nezletilého syna Michaela III. (To byl ten, který později poslal na Rastislavovu žádost na Moravu soluňské bratry Metoděje a Konstantina.) Ani Teodora, ač je pravoslavnou církví ctěna jako světi-ce, nebyla nikterak úzkostlivá, pokud šlo o použití intrik či dokonce násilí. Hned v prvních letech svého regentství přikázala nemilosrdně zatočit s Paulikiány. Ti byli pronásledováni již dlouho, ale za Teodory nabylo jejich pronásledování nebývalé krutosti. Nakonec se stáhli do Arábie, kde ve spojení s muslimy bojovali proti Byzanci. Soubor o svou existenci však prohráli. Po smrti jejich vůdce, zemětřesení, které zničilo jejich semiautonomní území v dnešním Turecku, a vojenských porážkách se poslední zbytky jejich přívrženců obrátily (tu více, tu méně dobrovolně) na ortodoxní víru.

Boj o uctívání ikon byl dobojován. Přesto tu a tam v historii znovu vyvstal v souvislosti s reformačními proudy. To však je již jiná doba. Naše vyprávění tady můžeme ukončit. Stejně tak pro nás starokatolíky končí doba dogmatické závaznosti koncilů. Západ s východem se začíná vzdalovat a vše vyvrcholí 16. července 1054 vzájemnou exkomunikací římského biskupa a konstantinopolského patriarchy, kterou známe jako Velké schizma, které se jako stále nezacelená jizva táhne dodnes. To je však už docela jiný příběh.

Kamil Kozelský

Foto: Wikimedia Commons

Zaniklé starokatolické kostely

II. Polevsko

Starokatolický kostelík v Polevsku má neobvyklou historii. Vystavěn byl na přelomu 19. a 20. století a sloužil místní německy mluvící starokatolické obci. Na rozdíl od jiných starokatolických sakrálních staveb nepadl za oběť komunistickým bagrům, ale přesto nezůstal v církevním užívání. Byl prodán a nyní se využívá jako rekreační objekt.

Blottendorf, neboli česky Polevsko, je obec severně od Nového Boru v okrese Česká Lípa, v severovýchodním výběžku Českého středohoří v sousedství Lužických hor. Leží v srdci té oblasti, která byla historicky nazývána Sudety a která byla před druhou světovou válkou centrem starokatolictví nejen v Českých zemích, ale i v celé habsburské monarchii. Pochází odsud slavný opat Franz Stephan Rautenstrauch (1734–1785), který působil v Břevnovském klášteře,

velice se zasadil za studium biblických jazyků v kněžských seminářích a patřil mezi nejvýznamnější šířitele reformního katolicismu v době vlády císaře Josefa II.

Římské schválnosti

Starokatolictví se v Polevsku zakořenilo už relativně brzy. V roce 1893 zde po přednášce Dr. Bendla došlo k přestupu 21 osob a k vytvoření základu budoucí církevní obce, která byla zpočátku pasto-

Kaple v Polevsku je dnes hezky opravená, ale církví už neslouží

rována z Arnultovic (Ansdorfu). Bohoslužby se – tak jako i na mnoha jiných místech v severních Čechách – odbyvaly v místním hostinci. Starokatolíci byli pro to častým cílem uštěpačných žertů ze strany římských katolíků, kteří v Polevsku měli svůj dosti monumentální kostel Nejsvětější Trojice z počátku 18. století. Posměšky nebyly ale to jediné, co museli čerství konvertité ke starokatolictví snášet. Doba byla taková, že si církve navzájem tropily nejrůznější schválnosti. A často v nich hrály roli zvony. Dnes nám to může připadat poněkud nepochopitelné, ale na přelomu 19. a 20. století bylo zvonění zvonů vážná věc. A římskokatolické zvony často odmítaly zvonit například k pohřbu starokatolíků. Proto se na mnoha místech starokatolíčtí věřící pokoušeli o stavbu vlastních zvoníček, nebo rovnou kapli se zvonem. A to byl právě i případ Polevska.

Nejdřív zvon, potom kaple

Zvon získali věřící z Polevska poměrně brzy, se zvonící nebo kaplí to ale tak snadné nebylo. Již v roce 1895 byl za 380 marek zakoupen zvon, ale pozemek na stavbu kaple malá obec získává až o pět let později. Pak už jde ovšem všechno ráz na ráz. Při stavbě pomáhali věřící ze širokého okolí, včetně mateřských Arnultovic a tak se kapli podařilo zbudovat v podstatě celou za jeden jediný rok. Dne 6. října roku 1901 byla slavnostně vysvěcena a jejím duchovním správcem se stal Adalbert Schindelar, který se o dvacet let později pak stal prvním rakouským starokatolickým biskupem.

Na začátku 20. století v Polevsku žilo asi 30 starokatolických rodin

Těžké břímě

Mohlo by se na první pohled zdát, že vlastní kostel je pro církevní obec velmi osvobozující věc. Nemusí tomu tak ale být vždy, zejména pokud se kvůli jeho stavbě obec zadluží. Přesně to se také stalo v případě Polevska. Situaci celé obce – která není nepodobná situaci některých našich dnešních starokatolických farností – v roce 1910 pro časopis *Freie Kirchenstimmen* shrnuje předseda farní rady takto: „Počet duší obnáší 55, asi třetina z nich jsou členové platící příspěvky. To by nebylo neštěstí, kdybychom byli bez dluhů. Bohužel tomu tak není. Již léta se potýkáme s několika tisíci korunami dluhu ze stavby kostela a není vidět žádná perspektiva, kdy a jak se s tímto závazkem vypořádáme. Tyto povážlivé poměry obce zabraňují dalším přístupům a působí nepříznivě na celý další rozvoj obce. Naděje na zdatnou podporu sympatizantů bohužel zklamala. V zápalu nadšení jsme se přepočítali. To, co mělo být základním kamenem dalšího rozvoje, se nakonec stalo jeho překážkou. Při tom nám nechybí na obětavých členech obce, kteří namísto na tabák a alkohol věnují

své peníze ideálním účelům, ale pro tento malý počet lidí je břemeno příliš těžké. I když se obec nerozspává, není žádnou radostí vidět, jak stojí se svým břemenem sama. Nakonec čísla roku 1909: počet žáku na náboženství 15, křty 3, pohřby 3, vstup 0, výstup 0.“

Naděje a příslib rozvoje

Dluhu se obec v Polevsku zbavila až v roce 1919. A to ještě jenom díky finanční pomoci bohatší varnsdorfské katedrální farnosti. A k překvapení všech mezi sebou nakonec polevští v roce 1920 vybrali posledních 1.400 Kčs, aby kapli zcela oddlužili. V té době obec čítala asi 30 rodin. Když si uvědomíme, že ve 20. letech si státní úředník na relativně slušně placeném místě mohl vydělat asi 5.000 Kčs za rok, musíme před obětavými polevskými starokatolíky smeknout. Pro hudební doprovod bylo do kostelíka pořízeno harmonium a mezi farníky se také zorganizoval laický pěvecký sbor, který se brzy dostal na takovou úroveň, že mohl při bohoslužbách provozovat Schubertovu Německou mši. Bohoslužby se ale zdaleka nekonaly každou neděli.

Nový vlastník si kapli upravil podle svých představ

V roce 1924 se ve starokatolickém tisku uvádí, že se bohoslužby konají čtyřikrát do roka, ale podle jiných zdrojů to muselo být přeci jen častěji. Zdá se ale, že se aktivita starokatolíků v Polevsku vyvíjela ve vlnách, kde okamžiky vzednutí střídaly okamžiky stagnace. Jedno takové vzednutí přichází v roce 1926, kdy byl pro kostelík opatřen druhý zvon, který na sobě nesl německý nápis: „Volám živé, oplakávám mrtvé, vzdávám čest Bohu.“ Vypadalo to, že má obec slušně nakročeno do nadějeplné budoucnosti.

Přichází těžké doby

V roce 1928 ale umírá jedna z vůdčích postav starokatolického hnutí v Polevsku, malíř skla Eduard Ludwig, dlouholetý funkcionář farní rady. Ve třicátých letech navíc na obec a na její farníky udeřila ekonomická krize. Většina starokatolíků v Polevsku byla zaměstnána ve sklářském průmyslu a v důsledku krachu několika podniků v kraji se mnoho lidí zde ocitlo bez zaměstnání. Biskup Pašek opakovaně žádal církve o podporu této malé a chudé obce – a také ji dostává. Zásadní předěl ale v životě obce přináší druhá světová válka a následný odsun. Obec je jím prakticky zdevastována a kostelík zůstává prázdný. Aby nebyl statem konfiskován, je v roce 1946 prohlášený za český a je mu dáno narychlo nové zasvěcení „kostel Večeře Páně“. Využíván je ovšem jenom velice sporadicky. Což je situace, která trvá celá padesátá, šedesátá i sedmdesátá léta. Bez pravidelného provozu a bez náležité údržby také kostel postupně chátrá vlivem počasí a vlhkosti.

Z kostela chalupa

Komunistické úřady v mnoha případech tlačili na dosti povolnou synodní radu starokatolické církve, aby prodávala nevýhodně nemovitosti, které měla v držení. Tak byla prodána farní budova v Novém Boru, louka v Desné a uvažovalo se i o prodeje kaple v Polevsku. Nakonec byla místo prodeje svěčena do užívání jistým páněm Štědrovi a Hortenskému, kteří ji vlastními silami a svépomocí opravili a začali ji využívat jako rekreační objekt. Z někdejšího bohoslužebného prostoru se tak stala chalupa, respektive malířský ateliér, protože podle dochované korespondence šlo u obou páňů o výtvarníky. V jednom z dopisů člena synodní rady z roku 1975 se píše: „Těm dvěma hošíkům z Nového Boru jsem nepsal jen

Věž měla původně otevřená okna a visel v ní zvon

proto, že mi právník řekl, že by sám ani nešpitl, když dostali od rady MNV v Polevsku kostelík darovaný k rekreačním účelům. Od nich mnoho obdržet nemůžeme, neboť na to mají dekret MNV. Ale MNV v Polevsku jednal proti předpisům.“

Zpět církvi a pak zase chata

Po revoluci začalo dlouhé a náročné dohadování o znovunabytí majetkových práv ke kostelíku. Nakonec církev v roce 1998 opět obdržela klíče od kostela. Našel se dokonce i jeden ze zvonů, který byl na ochranu před komunisty snad dokonce na čas zakopán do země. Protože pro něj nebylo v Polevsku využití, byl převezen do Varnsdorfu. Kapli samotnou ale nikam převést nešlo a celková situace se nijak neměnila – pro starokatolický bohoslužebný prostor zde už nebylo využití. Po dlouhém rozvažování, co s tímto objektem, nakonec v roce 2005 biskup Dušan Hejbal a synodní rada rozhodli, že se kostel prodá. A stalo se z něj to, co už předtím za komunismu – rekreační objekt. Noví majitelé dali budově novou fasádu, boční okna lodi byla zvětšena, byla zasklena okna na věži, z které už nezněly zvony, a bylo upraveno okolí kaple. V této podobě můžete někdejší polevský kostelík spatřit i dnes. Někdo by možná řekl, že je to pohled smutný, ale na druhé straně osud jiných starokatolických kostelů na severu Čech nás může vést k úvaze, že je nakonec možná lepší chata než bagr...

Petr Jan Vinš

Foto: archiv autora

Konec utrakvismu v Čechách na příkladu města Slaného¹

Utravvistická církev patřila až do stavovského povstání mezi hlavní konfesní proudy v předbělohorských Čechách. Jakkoliv ji v politické aktivitě často předchýly jiné proudy, utravvisté stále představovali velmi početnou skupinu obyvatel. Dvousetletou tradici české reformace však ukončilo zrušení náboženské svobody Ferdinandem II., jenž se rozhodl povolit pouze římskokatolickou konfesi. Rekatolizace českých zemí v první polovině 17. století je jedním z dlouhodobých a důležitých témat domácí historiografie raného novověku, přesto však není mnoho prací, které by uceleně pojednávaly o jejím průběhu v konkrétní lokalitě. Právě takový mikrohistorický pohled na problematiku konfesních střetů a proměn na příkladu konfliktu města Slaného a smečenských Martiniců zpracovává kniha Josefa Kadeřábka „Nerovný boj o víru. Páni z Martinic a rekatolizace města Slaný (1600–1665)“.² Autor zde shrnuje výsledky rozsáhlého výzkumu, který završil ve své disertační práci.

V úvodu Kadeřábek detailně přibližuje metodologická východiska. Podle svých slov tento konflikt sleduje jako střet dvou odlišných hodnotových systémů a to za pomoci vícevrstevnaté komunikace formálního i neformálního rázu, umění apod. Širší časové období mezi lety 1600–1665 mu umožnilo sledovat jednak vývoj politicko-náboženské roviny konfliktů mezi slánskými měšťany a Jaroslavem Bořitou z Martinic v proměňujících se podmínkách, ale rovněž vliv postupných generačních proměn na obou stranách. Spodní časová hranice koresponduje s cenným pramenem v podobě utravvistické slánské matriky z r. 1597, tak i s aktivním vstupem Jaroslava Bořity do domácího dění (r. 1602 se ujal správy

rodových statků, na nichž hned začal zavádět protireformační opatření).

Přebělohorskou slánskou obec kniha představuje jako sebevědomé královské město s většinově nekatolickým obyvatelstvem, které v regionu tvořilo protiváhu smečenskému Martinicovi. Kadeřábek zde zmiňuje případy, kdy se slánská obec postavila za martinické poddané, kteří zde hledali ochranu před rekatolizačním útlakem vrchnosti. Ještě detailněji však sleduje konflikty uvnitř města a to především ve dvou rovinách. Tou první je vztah mezi radnicí a slánskými děkany, jejichž působení konšelé podřizovali své výhradní kontrole a zabraňovali duchovním v jakýchkoliv

1 V článku byl použit text recenze, publikované v Českém časopisu historickém, roč. 118 (2020), č. 1, s. 198–201.

2 Josef Kadeřábek: *Nerovný boj o víru. Páni z Martinic a rekatolizace města Slaný (1600–1665)*. Nakladatelství Karolinum, Praha 2018

pokusech o společenskou etablování či o další povznesení náboženského života. Druhou rovinou byly spory mezi příslušníky různých konfesí, které se projevovaly třeba hádkami mezi nábožensky vyhraněnými obyvateli. Příležitostně však docházelo i k razantnějším střetům, kdy např. zvonící i přes nařízení městské rady odmítli zvonit při katolickém pohřbu, za což následně byli městskou samosprávou potrestáni. Narušili tím totiž průběh důležitého náboženského rituálu a spolu s nerespektováním usnesení radních porušili též principy řádně spravované obce. Autor však upozorňuje, že vztahy uvnitř města v zásadě nevybočovaly z reality běžné v tehdejších Čechách.

Konflikt mezi Martinicem a Slaným měl v zásadě dvě východiska. Prvním byly ekonomické zájmy dvou bezprostředně sousedících majetkových a hospodářských komplexů, druhým pak právě odlišná konfesní profilace. Zatímco slánská obec byla většinou utrakvistická s důrazem na husitskou tradici a městská správa ve svém jednání upřednostňovala principy tzv. řádně spravované obce, smečenský pán patřil mezi hlavní protagonisty radikálního katolického křídla už na dvoře císaře Rudolfa II. Jeho nesmiřitelný postoj formovala jezuitská výchova a utvrdila jej audience u papeže v Římě r. 1600. Tím v zásadě došlo k uzavření Martinicova hodnotového rámce, který Kadeřábek shrnuje jako víru v očistec, v samospasitelnou církev a v přímluvnou moc Panny Marie a světců (s. 46). Slánští měšťané také patřili mezi jediné zástupce městského stavu, kteří se pasivně zúčastnili vyhroceného

jednání v místodržitelské kanceláři, která skončila defenestrací tří osob včetně Martinice.

Strukturu slánské společnosti a vývoj její identity Kadeřábek pozorně sleduje i prostřednictvím společenských vazeb. Jde jednak o vnitřní vazby mezi měšťanskými rody, které vytvářely poměrně pevnou a stabilní klientskou síť, jejíž kolektivní identitu nesl okruh významných osobností, tzv. městské elity. Tyto sítě však vystupovaly i mimo pomyslné městské hradby a Kadeřábek s jejich pomocí dokládá rovněž užší význam spojení mezi slánskou obcí a nekatolickým rytířem Odolenem Pětipeským, pánem na tvrzi v Neprobylicích. Z hlediska rekatolizace, kterou Martinic zahájil bezprostředně po obdržení města do zástavní držby, znamenaly tyto společenské vazby účinný prostředek k udržení původní kolektivní identity. To v prvních letech, kdy se Martinic pokusil město zasáhnout odebráním privilegií, změnou církevních obřadů a později i změnami na správních postech, zásadně snižovalo účinnost protireformačních snah. Vedle toho autor neopomíná ani demografické změny ve městě, zejména morovou epidemii, při níž zemřelo asi 900 osob, a emigraci, kterou jen za červen a červenec 1626 vyčísľuje na 310 osob (s. 107). Její příčinu spatřuje v tvrdém přístupu Martinice, jednajícího prostřednictvím vrchnostenských úředníků, a upozorňuje, že smečenský pán byl jedním z mála šlechticů, kteří použili tvrdý protireformační patent z r. 1624 místodržitele Karla z Liechtensteina.

Neméně zajímavé je však zastavení u kauzy lidového kazatele Jiříka Balca-

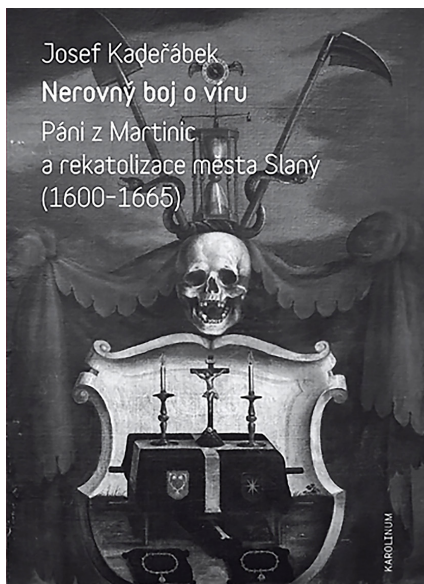
ra z Tmáně, kde Kadeřábek zpřesňuje a objasňuje řadu detailů tohoto případu, který ve značně pozměněné podobě zakotvil i v evangelické exulantské paměti. S pomocí dobových pramenů jsou zde dokumentovány výpovědi přímých svědků události, stejně jako angažmá Bořity z Martinic, jemuž případ postoupili Valkounové z Adlaru, na jejichž zlonickém panství k Balcarovým kázáním docházelo. Podrobným popisem autor rovněž koriguje pozdější popisy od českých náboženských emigrantů, pro které byl tragický osud popraveného kazatele vděčným tématem, jež se ovšem od skutečného příběhu v mnohém odlišovalo.

Jako zásadní období zlomu v rekatolizaci Slaného je v knize prezentováno období let 1634–1637. Tehdy po saském vpádu, spojeném s překvapivě rychlou obnovou předbělohorských struktur, dochází k definitivní ztrátě tradičních měšťanských elit a spolu s postupující generační obměnou k zásadní erozi původních společenských vazeb a hodnotového systému. Stoupající počet konverzí slánských měšťanů ke katolicismu také komplikoval kontakty s některými emigranty, kteří se pokoušeli prodat svůj majetek ve Slaném. Poměrně zásadní je také vysvětlení, proč Martinic nechával umisťovat do města vojsko, ačkoliv měl k dispozici císařský patent, jež jeho statky osvobozoval od kvartýrů, a měšťanská obec navíc byla alespoň navenek již téměř rekatolizována a vystupovala ke svému zástavnímu držiteli až na výjimky zcela loajálně. Důvod těchto kvartýrů Kadeřábek nachází ve snahách hraběte vymáhat na měšťanech dlužné finanč-

ní částky. To samozřejmě přispívalo jen k dalšímu vyčerpávání Slaného a mezi současníky navíc vzbuzovalo údiv, že Martinic takto ekonomicky poškozuje vlastní majetek. Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka tento přístup neúspěšně kritizoval a na jiném místě knihy autor cituje z dopisu Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic, jež Martinice nazval „ubožákem a lakomcem“ (s. 160).

Faktické dokončení tohoto regionálního mocenského zápasu nastalo r. 1638, kdy Martinic i přes odpor královské komory i samotného města získal Slaný do dědičné držby. Při švédském útoku r. 1639 už město stálo zcela na straně smečenského pána a nespolupracovalo s protestantskými vojsky. Zároveň však Kadeřábek upozorňuje i na jiné prohlubující se problémy. Šlo jednak o značný úpadek obecné vzdělanost, kvůli kterému dokonce téměř zanikl latinský literátský kůr. Ještě podstatnější však možná byly Martinicovy spory s církevními představiteli, jež jsou zde ilustrovány na příkladu slánského děkanství. Smečenský pán vyžadoval od místních děkanů plnou loajalitu a plnění svých pokynů, na druhou stranu jim nejen neponechával prostor pro vlastní aktivitu, ale navíc ponechal zcela na městské obci veškeré finanční záležitosti kolem zajištění řádné farní správy i renovace městských kostelů, na nichž odmítl finančně jakkoliv participovat. To je zajímavé především v kontrastu s jinými martinickými donacemi, zejména s postoupením okořského panství jezuitům v kšaftu Jaroslava Bořity.

Zlepšení poměrů nastalo až s nástupem Jaroslavových synů, Maxmiliána Va-

lentina a Bernarda Ignáce, za nichž byla započata postupná obnova města a došlo též k jisté obnově důvěry mezi vrchností a poddanými. Náboženského tématu si autor všímá zejména u Bernarda Ignáce. Tento významný podporovatel církve byl donátorem různých církevních staveb a v samotném Slaném založil křížovou cestu s Božím hrobem či františkánský klášter při někdejší utrakvistickém hřbitovním kostele. Stranou Kadeřábek ponechává založení piaristické koleje, které rovněž spadá do posledních sledovaného období a bylo významným krokem k opětovnému rozvoji vzdělanosti. Z hlediska osobní zbožnosti poddaných dochází taktéž k proměně, kdy je namísto formálních úkonů kladen důraz na skutečné vnitřní přijetí římskokatolické konfese.

Kadeřábek v této knize tedy předkládá podrobný rozbor unikátního zápasu

mezi smečenskou vrchností a slánskou městskou obcí, v němž v chronologické posloupnosti sleduje jak náboženské, tak i sociální proměny. Využívá k tomu celou řadu dobových archivních dokumentů. Jedná se zejména o prameny související se Slaným, neboť většina martinických archiválií byla zničena při požáru v 19. století. Text je celkově precizní a z literárního hlediska odborně hutný. Jen výjimečně čtenář narazí na určité nesrovnalosti. Autor např. uvádí stavbu Lorety Bedřichem z Donína v Bílém Újezdci u Smečna, kterou měl podnítit Jaroslav Bořita z Martinic, bratr Donínovy manželky Isoldy (s. 48). Patrně však má jít o loretánskou kapli při klášteře v Hájků založenou až později Floriánem Jetřichem Žďárským ze Žďáru, manželem Martinicovy dcery Alžběty Korony.³ Na straně 185 (a v rejstříku) je pak jako manželka Jaroslava Bořity uvedena Kateřina Lidmila z Ješetic, přičemž správně by mělo být Talackovna z Ještetic. Bez ohledu na tyto jednotlivosti je však dílo Josefa Kadeřábka cenným příspěvkem k tématu rekatolizace v Čechách v 17. století, která svým významem rozhodně překračuje název knihy vymezovaný geografický prostor.

Lukáš M. Vytlačil

³ Tomu ostatně přisvědčuje i v knize odkazovaný dokument, kde se sice píše o cestě Bedřicha z Donína do italského Loreta, ale stavba loretánské kaple je spojena právě s Floriánem Jetřichem Žďárským; viz Jan Štoviček. *Loretánská idea a barokní historismus u Martiniců v době pobělohorské*. In: Jana Petráková – Dana Příbylová (edd.). *Rozpravy o baroku. Umění baroka na území severo-západně od Prahy*. Kladno 1993, s. 15.

Osmisměrka

Dnešní svatý pochází z Bavorska, kde v 11. století jako poustevník obýval lesy okolo Pasova. Pocházel z rodiny místního sedláka, avšak vzdal se dědictví a zvolil si život poustevníka. Pomáhal místním zemědělcům a léčil jejich zvířata. Snad ze závidy nad oblibou a úctou, které se mu od místních dostávalo, jej zabil jeho společník, s nímž sdílel poustevnu. Hlavu mu rozrazil sekerou a tělo

pak zahrabal do sněhu. Z jeho těla však podle legendy vycházela záře a proto byl nalezen místním farářem. Jeho smrt a nalezení tak stála za vznikem místní tradice, kdy se o svatodušním pondělí tento světec hledá. Vy můžete hledat jeho jména v tajence.

Připravil Kamil Kozelský

S	H	A	R	M	O	N	I	K	A	R	I	É	R	A
A	T	V	A	R	O	H	P	L	O	C	H	A	Y	K
K	A	I	D	F	V	A	T	R	A	K	K	E	B	N
T	N	K	I	A	Z	A	K	Z	O	R	A	I	Í	E
E	H	O	Á	R	K	T	K	N	Á	T	T	R	Z	Ž
N	C	N	T	M	B	A	V	Č	I	K	O	E	Ý	Ě
U	A	A	O	A	H	I	R	K	E	D	Á	T	V	N
R	K	E	R	C	C	N	Č	T	Í	Z	R	N	Y	S
B	Č	Í	Í	E	L	G	L	Í	S	N	Í	A	A	P
S	U	M	Ř	U	D	E	T	I	K	A	J	L	S	P
C	O	A	O	T	A	E	N	Á	Í	B	O	A	K	M
É	R	D	Ř	K	E	S	F	U	N	V	L	G	Č	U
N	B	I	E	A	A	V	Y	Š	T	A	F	E	T	A
A	O	E	C	I	M	A	S	R	O	T	R	A	S	A
D	R	A	H	O	K	A	M	R	K	E	V	G	R	K

BIČÍK BLESK BRUNETKA ČAJNÍK ČÁRKA DRAHOKAM EIDAM ETIKA
FARMACEUTKA FEDERACE GALANTERIE GRANÁT HARMONIKA IKONA
KACHNA KARIÉRA KARTA KONVICE KOTNÍK KRYSA MÍCHA MRKEV
MRTVOLA OBROUČKA OŘECH PANÁK PLOCHA PROTOTYP RADIÁTOR
ROZKAZ RYBÍŽ SAMICE SARDINKA SCÉNA SNĚŽENKA STRAKA SVETR
SVETRÍK ŠTAFETA TRASA TUNEL TVAROH UKLÍZEČKA

Tys, Pane, býval milostiv (Ž 85)

Tys, Pa-ne, bý-val mi-los-tiv své vy-vo-
vy-ve-dls ná-rod Já-ko-bův z e-gypt-ské-
-le-né ze-mi, Z mi-lo-sti své jsi
-ho vě-ze-ní.
od-pou-štěl, če-ho se lid tvůj do-pou-
-štěl, je-jich hřích jsi při-krý-val.

2. Což, Pane náš dobrotivý,
nás opět neobnovíš
a jak Otec lítostivý
v zármutku nepotěšíš?
Ukaž nám, ó Hospodine,
milosrdenství nesmírné
a spasení své dej nám!
3. My se jen k Bohu navraťme,
Bůh se k nám též obrátí,
soužení všechno nesmírné
z lásky od nás odvrátí
a jeho sláva vprostřed nás
zas bude v míru přebývat
od věků až na věky.
4. Věrnost a milosrdenství
potkají se společně,
políbení bez pokrytství
dají sobě srdečně
spravedlnost i s pokojem,
květ pravdy vydá celá zem,
právo k nám vzhledne z nebe.
5. Bůh dá s tím i časné zboží,
země úrodu vydá,
stane se z milosti Boží,
že z země vzklíčí pravda.
Ach, Pane, o což prosíme,
učiň Ty sám milostivě
pro slávu jména svého.

Text: Paul Gerhardt (1653), česky volně podle Jana Simonida Lukáš M. Vytlačil
Hudba: Wolfgang Dachstein (1524)

Pašijová sbírka na Květnou neděli

2. dubna 2023

**Celocírkevní charitativní sbírka
ve farnostech Starokatolické církve v ČR
na podporu prvního dětského hospice v České republice**

Dům pro Julii v Brně

Najdete nás také na webu a sociálních sítích!

www.starokatolici.cz

www.facebook.com/starokatolici.cr

Přihlašte se také k odběru novinek na www.starokatolici.cz/newsletter

**Starokatolická
církve v ČR**